

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY
V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ
41 (1999)

ISSN 1211-7250
ISBN 80-86023-23-0

BRNO 2000

9 9990385

150, —

PŘEHLED VÝZKUMŮ 41 (1999)

Vydává: Archeologický ústav AV ČR Brno
Královopolská 147, 612 00 Brno
E-mail: infor@iabrno.cz

Odpovědný redaktor: PhDr. Jaroslav Tejral, DrSc.

Redakce a příprava pro tisk: Mgr. Balázs Komoróczy, Ing. Petr Škrdla, Ph.D.,
PhDr. Lubomír Šebela, CSc., RNDr. Vladimír Hašek, DrSc.,
Mgr. Richard Zatloukal, Miroslav Lukáš, Alice Del Maschio,
Dana Gregorová

Na titulním listě: Orlovice, okr. Vyškov. Letecký dokumentační snímek
zaniklého hradu.

Tisk: BEKROS

Náklad: 350 ks

© 2000 by the Authors.

All rights reserved.

AÚ AV ČR Brno, Královopolská 147, 612 00

ROSTLINNÉ MAKROZBYTKY Z BRNA, DOMINIKÁNSKÉ ULICE (OKR. BRNO-MĚSTO)

Emanuel Opravil, AÚ AV ČR Brno

Archeobotanický výzkum města Brna má již starou tradici, neboť při stavebních pracích v jeho historickém jádru čas od času docházelo k archeologickým nálezům provázeným též zbytky rostlinného původu. K nejnapadnějším z nich patří vedle částí dřevěných konstrukcí především pecky a semena ovocných dřevin: třešňové pecky a semena révy vinné zaznamenal již A. Rzehak (1909) z různých míst v Brně. Detailnější výsledky analýz makrozbytků rostlinného původu ze středověkého Brna publikoval později A. Fietz (1941) ze tří odpadních jímek, interpretovaných ještě podle Rzehaka jako pozůstatky tzv. domovních obětín z pohanských dob. V současné době se intenzivním archeologickým výzkumem středověkých objektů v Brně soustavně zabývá od počátku osmdesátých let dr. R. Procházka, který přitom nemalou pozornost věnuje i zbytkům rostlinného původu. K archeobotanické analýze předal již velké množství materiálů ze svých výzkumů z mnoha míst.

V následujícím přehledu jsou shrnuty výsledky analýz makrozbytků rostlinného původu z Dominikánské ulice (dva domy č. 11 – 19) z výzkumu dr. R. Procházky. K analýze byly předány vzorky převážně v množství jeden až pět litrů, u objektů č. 44 a 54 více než 10 l. Výsledky jsou seřazeny abecedně v tabulce. Podle sdělení dr. R. Procházky jde převážně o jímký, méně jsou zastoupeny zemnice či jiné zahloubené objekty; datování je uvedeno podle jeho písemného sdělení. Ani v jednom případě se nepodařilo nalézt zbytky zásobnice, vesměs jde o odpadní materiál z provozu domácností či živností, zbytky užitkových rostlin a synantropní vegetace. Celkem bylo z objektů na Dominikánské ulici determinováno na 110 taxonů.

Výsledky analýzy

Užitkové rostliny

Obilniny jsou v objektech z Dominikánské ulice zastoupeny jen velmi málo, vesměs vždy jen několika obilkami: ječmen obecný (*Hordeum vulgare*), proso seté (*Panicum miliaceum*), žito seté (*Secale cereale*), pšenice obecná (*Triticum aestivum*), oves (*Avena fatua/sativa*) a vzácně též obilní plodina pohanka obecná (*Fagopyrum vulgare*). Většina těchto nálezů pochází z 15. stol.; velmi špatný stav obílek (zlomky nebo s korodovaným povrchem) znesnadnil jejich měření

a využití pro biometrické hodnocení. Rozměry nejzachovalejších obílek jsou následující:

		Triticum aestivum		Secale cereale
délka	(mm)	4,5	5,4	6,0
šířka	(mm)	2,6	3,2	3,1
tloušťka	(mm)	2,0	2,4	2,0

Zjištěné hodnoty jsou srovnatelné s nálezy ze středověku z Hradce nad Moravicí a z Opavy (cf. Opravil 1992) – obilky pšenice z Dominikánské ulice jsou méně zduřelé. Ojedinelý nález pohanky doplňuje síť jejího výskytu v našem středověku. Její nažky zatím byly zjištěny na těchto místech: Opava (Opravil 1961, 1963, 1965, 1968, 1969, 1990), Pruněřov (Opravil 1969), Uherský Brod (Opravil 1974, 1976), Tábor (Opravil 1985), Olomouc (Opravil 1984), hrad Rokštejn (Kotrla 1990) a další dosud nepublikované, případně i novověké nálezy. Luštěniny jsou zastoupeny velmi nepatrně – zuhelnatělá polovina semene bobu obecného (*Vicia faba*) je až z 15. stol. a v nálezech poměrně vzácný taxon vikev ploskosemenná (*Vicia sativa* subsp. *obovata* var. *lentisperma*) je z 1. pol. 13. sto.; její rozměry jsou následující:

výška	(mm)	4,3
šířka	(mm)	3,3
tloušťka	(mm)	2,5

Dosud je u nás znám ojedinelý nález ve Šlapanicích z 11.-12. stol. (Kühn 1981). Rovněž olejniný a vláknodárný rostliny jsou jen málo zastoupeny: mák setý (*Papaver somniferum*) ve dvou objektech z 15. stol., len setý (*Linum usitatissimum*) zlomky semen z objektu z přelomu 15./16. stol., které snad můžeme pokládat za pozůstatek po jejich zpracování a dále též nálezy nití obsahujících lněná vlákna. Rovněž zelenina a koření jsou zastoupeny jen sporadicky – okurka (*Cucumis sativus*), blíže neurčitelný druh brukve (*Brassica* sp.); u mrkve nelze rozlišit, zda jde o nažky z pěstovaných či planě rostoucích rostlin, obdobně je tomu s chmelem (*Humulus lupulus*); kopr (*Anethum graveolens*) je pěstované koření i zelenina, kdežto jalovec (*Juniperus communis*) je již kořením získávaným sběrem z planě rostoucích keřů. Pěstované ovocné dřeviny jsou v makrozbytcích z Dominikánské ulice zastoupeny

rovněž velmi málo; nelze vyloučit vliv horších podmínek pro uchování pecek – většinou jsou velmi silně korodovány, takže jednoznačné rozlišení je v některých případech zcela vyloučeno. Nicméně lze předpokládat u peckovin zastoupení třešně i višně (*Cerasus avium/vulgaris*), slívy (*Prunus domestica* ssp. *insititia*) a broskvoně (*Persica vulgaris*), z jádovin jablůň (*Malus domestica*) i hrušeň (*Pyrus communis*). Ke vzácnostem středověku našich nejteplejších oblastí patří nesporně morušovník černý (*Morus nigra*) – semena byla zjištěna ve třech objektech ze 2. pol. 15. stol. až z přelomu století. Morušovník je už znám z těchto míst: Most (Čulíková 1981), Praha (Čulíková 1987, Opravil 1986) a Bratislava (Hajnalová 1985) – převážně jde o nálezy z 15. a 16. stol. Relativně nejhojněji je v nálezech z Dominikánské ulice zastoupena réva vinná (*Vitis vinifera* ssp. *vinifera*) od 13. stol. až do 17. stol. Obdobně je zastoupen i fíkovník (*Ficus carica*), jehož nažky pocházejí zřejmě z importovaných fiků; nelze ovšem zcela vyloučit jeho pěstování na chráněných místech.

Relativně pestré je druhové složení plodin, které byly předmětem zájmu sběrného hospodářství. Mezi sbíranými plody absolutně dominoval maliník (*Rubus idaeus*), ostatní jsou zastoupeny podstatně méně: ostružiník křovitý a ježiník (*Rubus fruticosus*, *R. caesius*), jahodník obecný i trávničky (*Fragaria vesca*, *F. viridis*), trnka (*Prunus spinosa*), dřín (*Cornus mas*), líska (*Corylus avellana*), růže – šípky (*Rosa* sp.), bez černý a zřejmě též chebdi (*Sambucus nigra*, *S. ebulus*). Nález pecek dřínu opět prozrazuje, že jde o teplé území s přirozeným výskytem tohoto druhu.

V souhrnu však i tento nevelký soubor sbíraných plodin naznačuje, že produkty sběrného hospodářství, které nepochybně využívalo porosty v přílehlém členitém území, měly ve výživě obyvatel středověkého města velký význam. Z velkého podílu maliníku můžeme usuzovat na jeho značné zastoupení v okolních lesních porostech, které byly zřejmě lokálně silně zředěné intenzivní toulavou těžbou, v sousedství většího sídliště pochopitelnou.

Plevelná a ruderální vegetace

Diaspory plevelných druhů rostlin nejsou v objektech z Dominikánské ulice příliš zastoupeny. Toto může být podmíněno jednak tím, že se nepodařilo nalézt žádné zbytky zásob, jednak to mohl ovlivnit způsob provozu v někdejších domech – např., že se obilí nesemířalo v ručních zařízeních v domácnosti, ale naopak byla již přinášena hotová mouka ze mlýnů apod., takže přísun diaspor spolu se zapleveleným obilím tam byl omezen. Nicméně

však sporé nálezy zuhelnatělých případně též munifikovaných obilí dokazují, že k jejich určitému přísunu docházelo a spolu s nimi se vyskytly též diaspory plevelů. Jsou to především obecně v obilních porostech rozšířené druhy jako koukol polní (*Agrostemma githago*), svačecvec popínavý (*Fallopia convolvulus*), konopice polní (*Galeopsis tetrahit*), hořčice rolní (*Sinapis arvensis*) a vikev setá (*Vicia sativa*); provázejí je dále zástupci společenstev teplejších oblastí (ze svazu *Caucalio lappulae*) jako např. hlaváček letní (*Adonis aestivalis*), prorostlík okrouhlostý (*Bupleurum rotundifolium*), zemědým Vaillantův (*Fumaria vaillantii*), svízel trojrohý (*Galium tricornutum*), knotovka noční (*Silene noctiflora*) a čistec roční (*Stachys annua*), z průvodních druhů dále pak kakost dvousečný (*Geranium dissectum*), tetluha kozí pysk (*Aethusa cynapium*) a rohatec růžkatý (*Glaucium corniculatum*). Neobvykle bohatě je v objektu č. 54 ze 2. pol. 15. stol. zastoupen kakost dvousečný, rostoucí též na úhorech, mezích a na suchých loukách a pastvinách. Mnohé z uvedených druhů však nalezneme i mezi plevely okopanin, např. tetluhu. Nicméně i tak je počet diaspor a druhů společenstev plevelů okopanin relativně nízký. Z charakteristických druhů jsou to především merlík bílý a zvrhlý (*Chenopodium album*, *C. hybridum*), ježatka kuří noha (*Echinochloa crus galli*), pryšec kolovratec (*Euphorbia helioscopia*) a mléč drasný (*Sonchus asper*), z průvodních druhů svízel přítula (*Galium aparine*), rdesno blešník uzlovité a červivec (*Polygonum lapathifolium* ssp. *lapathifolium*, *P. persicaria*) a lilek černý (*Solanum nigrum*). Poslední druh je neobyčejně hojně zastoupen v objektu č. 62a ze 2. pol. 17. stol.; mohl být využíván z medicínálních důvodů, možné je však též hojně ruderální zastoupení v blízkosti otevřené odpadní jímky na dvoře apod.

K rumištním druhům můžeme připojit rovněž některé z uvedených plevelů, např. merlík bílý nebo rohatec růžkatý, nicméně sem můžeme dále zařadit merlík fíkolistý (*Chenopodium ficifolium*), lebedu rozkladitou a lesklou (*Atriplex patula*, *A. acuminata*), sveřep rolní (*Bromus arvensis*), z doprovodných druhů šantu kočičí (*Nepeta cataria*) a sléz lesní (*Malva sylvestris*). Víceletá společenstva smetiště a pustých míst zastupují druhy jako blín černý (*Hyoscyamus niger*), svízel nepravý (*Galium spurium*), popenec břečtanolistý (*Glechoma hederacea*), šťovík klubkatý (*Rumex conglomeratus*), rýt žlutý i barvířský (*Reseda lutea*, *R. luteola*), sléz léčivý (*Malva alcea*) apod. Ze společenstev průhonů, cest a jejich okrajů se podařilo zaznamenat silenku obecnou (*Silene vulgaris*), mrkev (*Daucus carota*) a pastinák (*Pastinaca sativa*), dále též ostřici zaječí (*Carex leporina*).

Přehled nálezů Brno, Dominikánská ulice

Století	1. pol. 13.		2. pol. 13.		13. / 14.		2. pol. 14.		14. / 15.		1. pol. 15.		2. pol. 15.		1. / 2. pol. 16.																								
	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.																						
Objekt 1.	21.	57.	62b	29.	25.	26.	51a	58.	11.	24.	7.	8.	9.	17.	18.	19.	36.	37.	56.	33.	50.	45.	46.	47.	52.	23.	54.	44.	16.	62a									
	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.	26.	27.	28.	29.	30.	31.	32.	33.							
Abies alba, jedle bělokorá	d	2			3	15	2		8	3	10	4	25	2	4						1			7	4	1	2	11	22										
Acer sp., javor	d					1						1				2							1																
A. campestre, babyka	d											1			1										1														
A. platanoides, javor mléč	d																																						
A. pseudoplatanus, javor klen	d															12																							
Adonis aestivallis, hlaváček letní	n											1																											
Aethusa cynapium, tatlucha kozí pysk	n																																						
Agrostemma githago, koukol polní	s																									2													
Alchemilla sp., kontryhel	n																																						
Anethum graveolens, kopr vonný	n																																						
Atriplex sp., lebeda	n																																						
A. acuminata, l. iesklá	n																																						
A. patula, l. rozkladitá	n																																						
cf. Avena sp., oves?	ob																																						
Avena fatua/sativa, oves hluchý/setý	ob																																						
Barbarea vulgaris, barborka obecná	s																																						
Betula sp., bříza	d																																						
Brassica sp., brukev	s																																						
Bromus sp., sveřep	ob																																						

Přehled nálezů Brno, Dominikánská ulice

Století	1. pol. 13.		2. pol. 13.		13. /	2. pol. 14.				14. /	1. pol. 15.		pol. 15.	2. pol.	15. /	1. pol.	2. pol.																			
	4.	5.	6.	7.		8.	9.	10.	11.		12.	13.		14.		15.		16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.	26.	27.	28.	29.	30.	31.	32.	33.	
Objekt	4.	21.	57.	62b	29.	25.	26.	51a	58.	11.	24.	7.	8.	9.	17.	18.	19.	36.	37.	56.	33.	50.	45.	46.	47.	52.	23.	54.	44.	16.	62a					
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.	26.	27.	28.	29.	30.	31.	32.	33.				
C. hybridum, m. zvrhlý	s					4																					14	1		1		1				
Cornus mas, dřín	p												1																1							
	d																																			
Corylus svellapa, líska	d						1	10					23			5	4	4								1	8									
	oř																				2						1							1		
Cucumis sativus, okurka	s																											5+19z						3		
Daucus carota, mrkev obecná	n																				1z															
Echinocloa crus-galli ježatka kuří noha	ob																										1									
Eleocharia ovata, bahnička vejčitá	pl																											1	1					1		
Euphorbia helioscopia, přýsec kolovratec	s																												2							
Linum usitatissimum, len	s																																		14z	
	vl																																			
Malus domestica, jabloň	s																																			
Malus/Pyrus, jabloň/hrušeň	s					3																														
Malva sp., sléz	dp																																			
M. alcea, s. léčivý	dp					1																														
M. sylvestris, s. lesní	dp					2																														
Morus nigra, morušovník černý	s																																			
Nepeta cataria, šanta kočičí	t																																			
Panicum miliaceum, proso seté	ob					1																	1	2	3	4	4									
Papaver somniferum, mák setý	s																							1	1	22										

Přehled nálezů Brno, Dominikánská ulice

Století	1. pol. 13.				pol. 13.	2. pol. 13.				13. / 14.	2. pol. 14.				14. / 15.	pol. 15.	2. pol.		1. pol.	1. pol.																				
	4.	21.	57.	62b		29.	25.	26.	51a		58.	11.	24.	7.			8.	9.			17.	18.	19.	36.	37.	56.	33.	50.	45.	46.	47.	52.	23.	54.	44.	16.	16.	17.		
Objekt 1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.	26.	27.	28.	29.	30.	31.	32.	33.								
Vicia sp., vikev	s																										3				1						1/2			
Vicia faba, bob	s																																							
V. sativa sp. obovata v. lentisperma, v. plochosemenná	s					1																																		
Viola sp., violka	s																																							
Vitis vinifera ssp. vinifera réva vinná pěstovaná	s	10				27					21							144			807								2	6	7	527	76	104	5946	896			156	
Musci, mechorosty (det. dr. J. Duda) Leucodon sciuroides																																								x
Rhytidadelphus squarrosus																																								x

Zkratky: b - borka (kůra), d - dřevo, dp - dílek plodu, kj - kališní jamka, m - mošnička, n - nažka, ob - obilka, oř - ořech, oříšek,
p - pecka, pl - plod, s - semeno, t - tvrdka, vl - vláčno, zl - zlomek

Abkürzungen: pol. - Hälfte, b - Rinde, d - Holz, dp - Fruchttteil, kj - Kelchgrübchen, m - Hautfrucht, n - Schließfrucht,
ob - Grasfrucht, oř - Nuß, p - Kern, pl - Frucht, s - Samen, t - Hartfrucht, vl - Faser, zl - Fragment

Travníky, luční společenstva, pobřežní lemy apod.

Tato přirozená společenstva jsou v nálezovém souboru zastoupena jen zcela ojediněle. Nejčastějším zdrojem jejich diaspor bývala ve středověkých sídlištích píce; můžeme tak nepřímou usuzovat na skutečnost, že se v těchto místech zřejmě žádné větší zvířectvo nechovalo. Podařilo se nám zaznamenat jen jitrocel kopinatý (*Plantago lanceolata*), černohlávek obecný (*Prunella vulgaris*), barborku obecnou (*Barbarea vulgaris*), z vlhkomilnějších druhů ostřici ostrou, žlutou a měchýřkatou (*Carex acutiformis*, *C. flava*, *C. vesicaria*) a bahničku vejčitou (*Eleocharis ovata*).

Lesní dřeviny, křoviny

Poměrně značné množství analyzovaných vzorků nezuheľnatěľého i zuheľnatěľého dřeva pochází především z jedle a z dubu, který je v materiálu z Dominikánské ulice zastoupen dvěma druhy – dubem zimním i dubem letním (*Quercus petraea*, *Q. robur*). Ostatní dřeviny jsou zastoupeny v nevelkém počtu: babyka (*Acer campestre*), javor mlč (A. *platanoides*), klen (*A. pseudoplatanus*), habr (*Carpinus betulus*), buk (*Fagus sylvatica*), jasan (*Fraxinus excelsior*), borovice lesní (*Pinus sylvestris*), břıza (*Betula* sp.), líska (*Corylus avellana*), krušina (*Frangula alnus*), topol (*Populus*), vrba (*Salix*), lípa (*Tilia*), jilm (*Ulmus*). Několik druhů již výše uvedených bylo zastoupeno pouze diasporami: dřín, jalovec, maliník, ostružiník, bez černý. Nález dřínu prozrazuje, že Brno se nachází již v teplé oblasti a lze předpokládat bohatý rozvoj společenstev xerothermní vegetace v okolí města.

Závěr

Z Dominikánské ulice v Brně byly zpracovány makrozbytky rostlinného původu celkem ze 37 objektů jímek a zemnic; u mnohých byly zbytky rostlin zastoupeny jen chudě, v některých případech jsou reprezentovány pouze nálezy dřeva (nezuheľnatěľého i zuheľnatěľého). Ani v jednom případě nebyly zjištěny zbytky ze zásobnice. Převážně jde o pozůstatky z provozu domácností či živností, v některých případech možno předpokládat existenci jímek na dvorech apod., tedy z míst hostících ruderální vegetaci, jejíž diaspora se mohly ukládat či být splavovány do výplně. Naznačují to i malé počty zjištěných diaspor plevelů – obilí bylo asi zpracováno na mouku, kaše apod. převážně mimo. Nelze ani jednoznačně prokázat chov domácího zvířectva, zvláště ne větších kusů. Z nálezů zbytků dřeva je patrné, že velmi využívaným druhem bylo dřevo jedle, dále pak duby.

Literatura

- Čulíková, V. 1981: Rostlinné makrozbytky ze středověkého Mostu. *Archeol. rozhledy* 33, 649-675.
- Čulíková, V. 1987: Zajímavý nález rostlinných makrozbytků ze středověké Prahy. *Archeol. rozhledy* 39, 445-452.
- Fietz, A. 1941: Mikroskopische Untersuchung von drei mittelalterlichen Bauopfern aus Brünn. *Verh. Naturf. Ver. Brünn* 72, 62-70.
- Hajnalová, E. 1985: New paleobotanical finds from medieval towns in Slovakia. *Slov. archeol.*, 33/2, 399-438.
- Kotrlé, I. 1990: Příspěvek k poznání pěstovaných obilnin a plevelů na Jihlavsku v 15. stol. *Archeol. iuvenis*, 1, 39-41.
- Kühn, F. 1981: Crops and weeds in Šlapanice near Brno from early bronze age to now. *Zeitschrift Archäologie*, 15, 191-193.
- Opravil, E. 1961: Botanické nálezy z archeologického výzkumu středověku města Opavy (1350-1500). *Přír. čas. slezs.*, 22, 361-363.
- Opravil, E. 1963: Rostlinné nálezy z archeologického výzkumu středověké Opavy prováděného v roce 1961. *Čas. Slezs. muz.*, B 12, 18-29.
- Opravil, E. 1965: Rostlinné nálezy z archeologického výzkumu středověké Opavy prováděného v roce 1962. *Ibidem*, A 14, 77-85.
- Opravil, E. 1968: Rostlinné nálezy středověké Opavy z archeologického výzkumu prováděného v roce 1963. *Ibidem*, A 17, 45-48.
- Opravil, E. 1969: Synantropní rostliny ze dvou středověkých objektů ze SZ Čech. *Preslia*, 41, 248-257.
- Opravil, E. 1969: Rostlinné nálezy z archeologického výzkumu středověké Opavy prováděného v roce 1967. *Ibidem*, A 18, 175-182.
- Opravil, E. 1974: Zajímavý nález rostlinných pochutin a drog z poč. 17. stol. z Uherského Brodu. *Český lid*, 61, 220-225.
- Opravil, E. 1974: Archeobotanické nálezy z městského jádra Uherského Brodu. *Studie AÚ ČSAV Brno*, 3/4 (1974), 1-60.

- Opravil, E. 1984: Rostlinné zbytky ze dvora kupeckého domu v Olomouci (13.-17. stol.). *Archeol. rozhledy* 36, 194-202.
- Opravil, E. 1985: Rostlinné zbytky z odpadní jímky v Táboře č.p. 6. *Ibidem* 37, 186-194.
- Opravil, E. 1987: Rostlinné makrozbytky z historického jádra Prahy. *Archeol. Pragensia* 7, 237-271.
- Opravil, E. 1990: Archeobotanické nálezy z Kolářské ulice v Opavě. *Archeol. hist.* 15/90, 451-509.
- Opravil, E. 1992: Rostlinné zbytky ze středověkého hradu v Hradci nad Moravicí. *Čas. Slezs. muz.*, A 41.
- Rzehak, A. 1909: Die Gefäßfunde im Baugrunde der Brünnner Häuser. *Zeitschrift Mähr. Landesmus. Brünn*, 9, 92-135.

Poznámka:

Rukopis příspěvku byl dokončen počátkem roku 1991.

Resumé:

PFLANZLICHE MAKRORESTE AUS BRÜNN, DOMINIKÁNSKÁ-STRABE (Bez. Brünn-Stadt)

Die archäologische Erforschung des mittelalterlichen Brünn besitzt eine lange Tradition, besonders in den letzten zwei Jahrzehnen brachte die umfangreiche Forschungstätigkeit eine große Menge Material. Der vorliegende Artikel faßt Ergebnisse der Analysen von Makroresten pflanzlicher Herkunft aus der Dominikánská-Strabe (zwei Häuser – Nr. 11 und 19) aus der Grabung R. Procházkas zusammen. Zur Analyse wurden Proben überwiegend im Umfang von 1 bis 5 Liter, bei Objekten Nr. 44 und 45 von mehr als 10 l unterbreitet. Die Ergebnisse sind in alphabetischer Folge in der Tafel angeordnet. Laut der Mitteilung Dr. R. Procházkas geht es überwiegend um Abfallgruben, weniger sind Wohngruben oder andere eingetiefte Objekte vertreten; die Datierung wurde anhand der vorläufigen Analyse des Grabungsleiters festgelegt. Meistens handelt es sich um Abfallmaterial aus Haushalt und Gewerbe, Reste von Nutzpflanzen und synantropen Vegetation. Insgesamt wurden in Objekten in der Dominikánská-Strabe 110 Taxone determiniert.

Getreide war in Objekten in der Dominikánská-Strabe nur sehr schwach vertreten (meistens nur durch einige wenige Grasfrüchte), die Mehrzahl dieser Funde stammt aus dem 15. Jahrhundert. Dasselbe gilt auch für Hülsenfrüchte (einschließlich der Funde des relativ seltenen Taxons der Linsenwicke), Öl- und Faserpflanzen,

Gemüse und Kräuter. Bei der Möhre kann darüber hinaus nicht entschieden werden, ob es sich um Schließfrüchte von angebauten oder wildwachsenden Pflanzen handelt, und ähnlich ist es mit Hopfen. Im Fall des kleineren Anteils angebaute Obstbäume kann der Einfluß schlechterer Bedingungen auf die Erhaltung von Kernen nicht ausgeschlossen werden. Zu Seltenheiten der wärmsten Gebiete mittelalterlichen Mährens gehört unbestritten die Maulbeere (*Morus nigra*), deren Samen in drei Objekten aus der 2. Hälfte des 15. Jahrhunderts bis aus der Wende des 15. und 16. Jahrhunderts gefunden wurden. Relativ am häufigsten ist unter Funden aus der Dominikánská-Strabe Weinrebe (*Vitis vinifera* ssp. *vinifera*) vertreten, und zwar von dem 13. bis zum 17. Jahrhundert. Ähnlich ist auch Feige (*Ficus carica*) vertreten, deren Schießfrüchte wohl aus importierten Feigen stammen; ihr Anbau in geschützten Lagen kann jedoch nicht ganz ausgeschlossen werden.

Relativ bunt ist die Artenzusammensetzung von Pflanzen, die Gegenstand der Sammelwirtschaft waren; der Fund der Kornelkirschenkerne verrät, daß die Umgebung von Brünn ein relativ warmes Gebiet mit natürlichem Vorkommen dieser Art in reich entfalteten Gemeinschaften xerothermer Vegetation war. Diasporen von Wucherpflanzen sind in Objekten in der Dominikánská-Strabe nicht allzu stark vertreten, handele es sich um Arten, die im Getreide und Hackfrüchten oder auf Schutthalden wachsen. Ganz vereinzelt wurden natürliche Gemeinschaften von Rasen, Wiesen, Ufersäume u.ä. festgestellt. Dagegen stammt eine beträchtliche Menge analysierter Proben unverkohlt sowie verkohlten Holzes vor allem aus der Tanne und Eiche, während andere Holzarten nur schwach vertreten sind.

Zusammenfassend kann Folgendes gesagt werden: Aus der Dominikánská-Strabe in Brünn wurden Makroreste pflanzlicher Herkunft aus insgesamt 37 Objekten (Abfall- und Wohngruben) bearbeitet; in manchen von ihnen waren Pflanzenfragmente nur schwach vertreten, in einigen Fällen sind nur Funde unverkohlt und verkohlten Holzes verzeichnet. In keinem einzigen Fall wurden Reste aus Vorratsgruben festgestellt. Überwiegend handelt es sich um Überreste aus Haushalt oder Gewerbe, in einigen Fällen kann die Existenz von Abfallgruben in Höfen u.ä. angenommen werden. Es ging also um Stellen mit Ruderalvegetation, deren Diasporen in die Ausfüllung deponiert oder angeschwemmt werden konnten. Das deutet auch die kleine Menge der festgestellten Unkrautdiasporen an – Getreide wurde wohl auf Mehl, Brei usw. vorwiegend außerhalb des erforschten Areals bearbeitet. Die Zucht von Haustieren, besonders größeren Stücken

kann auch nicht eindeutig bewiesen werden. Aus
Holzfunden geht hervor, daß die beliebteste Holzart

die Tanne war, weiter wurde Eichenholz häufig
benutzt.